

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРАВОВИЙ СТАТУС ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ ТА ЇХ ТРУДОВІ ГАРАНТІЇ¹

Для ветеранів війни, як для соціально незахищеної групи населення, вкрай важливо реалізувати право на працю за допомогою встановлених законом трудових гарантій, оскільки трудова діяльність може бути дієвим способом повернення ветерана війни до цивільного життя, забезпечуючи йому адекватне розумове та (або) фізичне навантаження і відвернення від військового минулого.

У статті проаналізовано поняття «ветерани війни», його склад, досліджено правовий статус осіб, що визнаються законом ветеранами війни, та запропоновано удосконалити правовий статус ветеранів війни. Автором визначено, що законодавство пов'язує надання статусу ветерана з часовими межами окремого військового конфлікту. Недоліком цього підходу є те, що розділення за часом здобуття досвіду військовослужбовцями призводить до несправедливого порівняння внеску військових, які стали на захист в інші історичні періоди, і як наслідок, – ці категорії осіб та члени їх сімей отримують різні за розміром компенсаційні виплати і пільги. Така ситуація є порушенням принципів рівності і справедливості права соціального забезпечення, проявом дискримінації у сфері соціального захисту щодо ветеранів війни.

У статті запропоновано змінити законодавчі підходи до поняття «ветерани війни» та визначити правовий статус цієї категорії осіб на підставі набутого бойового досвіду, а не часових меж військових конфліктів.

Автором здійснено огляд трудових гарантій ветеранів війни як важливого елементу правового статусу. Зазначено, що трудові гарантії – важливий інструмент захисту трудових прав працівників з числа ветеранів війни, які повернулись до цивільного життя, оскільки є ефективним правовим механізмом реалізації соціально-трудових прав цієї категорії осіб. Автором визначено, що у сфері праці додаткові трудові гарантії, встановлені для ветеранів війни, допомагають не лише захистити трудові права, а й сприяють безболісному і швидкому переходу від військової служби до цивільного життя.

Ключові слова: ветерани війни, правовий статус ветеранів війни, трудові гарантії ветеранів війни, законодавство про статус ветеранів війни.

Постановка проблеми. Внаслідок триваючої російсько-української війни виникла потреба у правовій регламентації відносин у сфері праці, суб'єктом яких є ветерани війни – особи, які захищали Україну у лавах Збройних Сил України і були демобілізовані, повернувшись до мирного життя. За оцінками Міністерства у справах ветеранів ця група населення є досить чисельною, так, на сьогодні (станом на травень 2024 року) в Україні зареєстровано 1,2 млн. ветеранів, а після завершення війни, включно з членами родини, їх кількість зросте до 5-6 млн. осіб [1].

Ветерани війни – різноманітна за складом група населення, яка охоплює кілька категорій осіб (працівників): учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни, учасників війни (ч. 2 ст. 4 Закону

України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» № 3551-ХІІ від 22 жовтня 1993 року [2]), що, безумовно, означає відмінності у їх правах та обов'язках, юридичних гарантіях. До того ж особи з числа ветеранів війни відрізняються між собою за суб'єктивними (стан здоров'я, психіки, наявність інвалідності, наявність родини, яку треба утримувати) і об'єктивними (наявність постійного доходу, можливість повернення на попереднє місце роботи, наявність власного або орендованого житла тощо) обставинами.

З огляду на це, перед правовою наукою постало завдання визначити особливості правового статусу ветеранів війни з точки зору реалізації і дотримання трудових прав ветеранів війни, забезпечення належ-

¹ Статтю підготовлено в межах теми фундаментального дослідження «Правове забезпечення професійної адаптації та права на підприємницьку діяльність ветеранів війни», РК УкрІНТЕІ № 0123U104874, 2024 рік

ного захисту їх прав у випадку порушення. У системі трудових прав людини головним є право на працю, яке визнається фундаментальним правом, що означає його гарантованість Конституцією України. Значення права на працю полягає у можливості особи забезпечувати собі гідний рівень життя, «заробляти собі на життя працюю, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується» (ч. 1 ст. 43) [3].

Для ветеранів війни, як для соціально незахищеної групи населення, вкрай важливо реалізувати це право за допомогою встановлених законом трудових гарантій, оскільки трудова діяльність може бути дієвим способом повернення ветерана війни до цивільного життя, забезпечуючи йому адекватне розумове та (або) фізичне навантаження і відвернення від військового минулого.

Аналіз останніх досліджень і публікацій за темою статті свідчить, що доктриною трудового права вивчалися права, свободи і обов'язки військовослужбовців, приміром, відмітимо монографічне дослідження В.Й. Пашинського, Л.П. Медвідь, Б.М. Шамрай [4], присвячене правовому статусу та соціальному захисту військовослужбовців, статтю М.М. Шумила [5], в якій досліджувалися гарантії трудових прав осіб, призваних до лав Збройних Сил України під час війни, статтю Н.В. Хортюк [6], предметом якої виступили поняття та особливості військовослужбовців як суб'єктів трудового права. Водночас наукових досліджень трудових прав, гарантій ветеранів війни як суб'єктів трудового права не проводилося. Найбільш близьким за предметом є наукова стаття В.П. Кохан, присвячена механізмам працевлаштування ветеранів війни за результатами професійної адаптації, зокрема, авторкою запропоновані такі напрями повернення ветеранів війни до праці: (1) традиційне працевлаштування у формі найманої праці згідно із Кодексом законів про працю України; (2) працевлаштування на умовах нестандартної зайнятості; (3) започаткування і розвиток ветеранського підприємництва [7, с. 182].

З урахуванням викладеного, **метою статті** є проаналізувати поняття «ветерани війни», його склад, дослідити правовий статус осіб, що визнаються законом ветеранами війни та удосконалити його, здійснити огляд трудових гарантій ветеранів війни як важливого елементу правового статусу.

Виклад основного матеріалу. У ч. 1 ст. 4 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» визначено, що ветеранами війни є особи, які брали участь у захисті Батьківщини чи в бойових діях на території інших держав [2]. Як зазначалося, ними є: учасники бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни та учасники війни. Підтвердженням статусу ветерана війни є Посвідчення з відповідним написом, на основі якого надають-

ся відповідні пільги та компенсації. Ветеранам війни також видаються нагрудні знаки (ч. 1 ст. 18 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [2]).

Учасниками бойових дій є особи, які брали участь у виконанні бойових завдань із захисту Батьківщини у складі військових підрозділів, з'єднань, об'єднань всіх видів і родів військ Збройних Сил чинної армії (флоту), у партизанських загонах і підпіллі та інших формуваннях як у воєнний, так і у мирний час. До осіб з інвалідністю внаслідок війни належать особи з-поміж військовослужбовців чинної армії та флоту, партизанів, підпільників, працівників, які стали особами з інвалідністю внаслідок поранення, контузії, каліцтва, захворювання, одержаних під час захисту Батьківщини, виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків) чи пов'язаних з перебуванням на фронті, у партизанських загонах і з'єднаннях, підпільних організаціях і групах та інших формуваннях, визнаних такими законодавством України, в районі воєнних дій, на прифронтових ділянках залізниць, на спорудженні оборонних рубежів, військово-морських баз та аеродромів у період громадянської та Другої світової воєн або з участю в бойових діях у мирний час. Учасниками війни визнаються військовослужбовці, які в період війни проходили військову службу у Збройних Силах колишнього СРСР, трудівники тилу.

Сьогодні в публічному просторі слово «ветеран» вживають здебільшого як синонім учасника бойових дій. Така синонімічність закономірна, бо хто ж більше потребує цього статусу, як не людина, котра брала участь у бойових діях? [8]

На жаль, чинне українське законодавство про статус ветеранів є застарілим в аспекті визначення поняття «ветерани війни» і тих категорій громадян, які до нього належать. За нормами статей 5-7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [2] налічується близько п'ятдесяти категорій осіб, які мають статус ветеранів війни, хоча більша частина з них – це не безпосередні захисники країни, а особи, які працювали в тилу або навчалися в період Другої світової війни, оскільки законодавство регламентує права ветеранів не лише чинних військовослужбовців, а й ветеранів інших воєн, в яких воювали громадяни України.

Нині законодавство визначає підставою статусу ветерана участь особи у захисті Батьківщини під час певних військових конфліктах, які тривали у відповідний історичний період, тобто надання статусу ветерана пов'язується з часовими межами окремої війни. Однак, недоліком цього підходу є те, що розділення за часом здобуття досвіду військовослужбовцями призводить до несправедливого порівняння внеску військових, які стали на захист в інші істо-

річні періоди: під час АТО, ООС та повномасштабного вторгнення Росії, і вже здобули статуси УБД, учасників війни, осіб з інвалідністю внаслідок війни, ветеранів війни [9, с. 35], і як наслідок, – ці категорії осіб та члени їх сімей отримують різні за розміром компенсаційні виплати і пільги. Особливо відчутна різниця між військовослужбовцями та ветеранами до і після 24 лютого 2022 року, дня початку повномасштабної російсько-української війни. Така ситуація є порушенням принципів рівності і справедливості права соціального забезпечення, проявом дискримінації у сфері соціального захисту щодо ветеранів війни.

Отже, назріла необхідність змінити законодавчі підходи до поняття «ветерани війни» та визначити правовий статус цієї категорії осіб на підставі набутого бойового досвіду, а не часових меж військових конфліктів. Вплив бойового досвіду та виконання завдань в зоні бойових дій суттєво відрізняється від іншого досвіду військової служби, навіть під час війни [9, с. 39]. Саме тому вирішальною ознакою приналежності особи до ветеранів війни має бути участь у бойових діях, якими згідно з ст. 1 Закону України «Про оборону України» [10] є вирішення бойових (спеціальних) завдань в операціях або самостійно під час відсічі збройної агресії проти України або ліквідації (нейтралізації) збройного конфлікту, виконання інших завдань із застосуванням будь-яких видів зброї (озброєння) у складі з'єднань, військових частин, підрозділів (інших сил і засобів) Збройних Сил України, інших складових сил оборони, а також поліції особливого призначення Національної поліції України.

Звужене розуміння терміну «ветерани війни» дозволить виокремити групу осіб, які дійсно були учасниками бойових дій, а решта категорій, які нині мають статус ветерана війни, повинні отримати інший правовий статус – залежно від виду їх участі у військових конфліктах, що є завданням законодавця у майбутньому реформуванні законодавства про статус ветеранів війни.

Іншою проблемою правового статусу ветеранів війни є те, що у розумінні законодавства про статус ветеранів наведені підкатегорії – учасники бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни, учасники війни – є взаємовиключними, тобто ветеран війни може мати лише один із зазначених статусів. Однак, виокремлення осіб з інвалідністю внаслідок війни викликає сумніви з огляду на той факт, що в першу чергу це ветерани, яким була встановлена інвалідність. Це два статуси, які не є взаємообумовлюючими. На підставі цього варто усунути нормативну категорію «особи з інвалідністю внаслідок війни», замість цього надавати особі статус ветерана війни і окремо статус особи з інвалідністю, при встановлен-

ні якого зазначати, що інвалідність є наслідком участі у бойових діях.

Трудові права та їх гарантії – це один з важливих елементів трудової правосуб'єктності ветеранів війни, яка є обов'язковою складовою правового статусу. Якщо трудові права – це правові можливості особи реалізувати свою здатність до праці, то гарантії – це встановлений державою механізм реалізації трудових прав. Розглянемо трудові права і гарантії, які згідно із законодавством, мають учасники бойових дій, особи з інвалідністю внаслідок війни та учасники війни.

У галузевій науковій літературі під юридичними гарантіями розуміють систему правових норм, передбачених трудовим законодавством, які встановлюють вимогу певної поведінки суб'єктів трудових правовідносин (шляхом встановлення прав і обов'язків), забезпечуються санкціями і спрямовані на безперешкодну реалізацію та захист трудових прав [11, с. 189]. К. Ю. Мельник, А.О. Бабенко пропонують включити до наведеного визначення юридичних гарантії в трудовому праві діяльність певних уповноважених органів та організацій із забезпечення та захисту трудових прав, зокрема профспілок, органів, які здійснюють нагляд і контроль за дотриманням трудового законодавства, судів [12, с. 22].

Виокремлюють загальні юридичні гарантії трудових прав людини і громадянина, які поширюються на всі без винятку категорії населення (наприклад, заборона використання примусової праці, право на своєчасне одержання винагороди за працю, правовий захист від необґрунтованої відмови у прийнятті на роботу і незаконного звільнення, а також сприяння у збереженні роботи), так і спеціальні, які поширюються на певні категорії населення (осіб з сімейними обов'язками, осіб віком до 18 років, осіб з обмеженими фізичними можливостями, жінок) [13, с. 8]. Гарантії трудових прав ветеранів війни є саме спеціальними, оскільки спрямовані на реалізацію трудових прав лише цієї категорії осіб.

Чинне законодавство про працю і про статус ветеранів встановлює низку пільг та гарантії для учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни та учасників війни у різних сферах трудових відносин.

У сфері працевлаштування учасники бойових дій мають право на отримання додаткових гарантії у сприянні працевлаштуванню (ст. 14 Закону України «Про зайнятість населення») [14]. Приміром, однією з таких гарантії є переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності чи штату працівників у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці та на працевлаштування у разі ліквідації підприємств, установ, організацій, яке передбачене Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії

їх соціального захисту» [2]. Цим же Законом встановлені інші додаткові трудові права та гарантії для учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни: (1) виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності працюючим особам з інвалідністю внаслідок війни в розмірі 100 процентів середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи; (2) використання чергової щорічної відпустки у зручний для них час, а також одержання додаткової відпустки із збереженням заробітної плати строком 14 календарних днів на рік (ст. 12, ст. 13).

У сфері освіти ветерани війни мають пільги на навчання в закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти. Сьогодні держава гарантує надання державної цільової підтримки для здобуття професійної (професійно-технічної) освіти, фахової передвищої та вищої освіти, а також професійної адаптації (підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації) за різними рівнями освіти ветеранам війни, членам їхніх сімей та родинам загиблих (померлих) військовослужбовців. Пільги і порядок їх отримання передбачені Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [2] від 22.10.1993 № 3551-ХІІ, Постановою КМУ «Про надання державної цільової підтримки деяким категоріям громадян для здобуття професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти» від 23.11.2016 р. № 975 [15].

Ветерани війни можуть скористатися правом отримати ваучер від Державної служби зайнятості на безкоштовне навчання і на перепідготовку за робітничою професією, здобуття ступеня магістра на основі вищої освіти за іншою спеціальністю чи підвищення кваліфікації. Перелік професій для навчання за ваучером, порядок їх отримання і користування визначається Постановою КМУ «Про затвердження Порядку видачі ваучерів для підтримання конкурентоспроможності осіб на ринку праці» від 20.03.2013 р. № 207 [16], Наказом Міністерства розвитку економіки України «Про затвердження Переліку професій, спеціальностей, для навчання за якими може бути виданий ваучер» від 11.04.2023 р. № 2040 [17].

До того ж ветерани війни отримали право на професійну адаптацію, видами якої постановою КМУ «Про затвердження Порядку організації соціальної та професійної адаптації учасників антитерористичної операції та постраждалих учасників Революції Гідності визначені: (1) надання соціальних послуг у сфері зайнятості; (2) підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації за робітничою професією;

(3) отримання іншої спеціальності на основі здобутого раніше ступеня (рівня) освіти, підвищення кваліфікації, проходження спеціалізації, у тому числі із скороченим строком навчання; (4) отримання другого (магістерського) рівня вищої освіти на основі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з урахуванням їх навичок, умінь та побажань [18].

Як і будь-які інші звільнені з роботи працівники, ветерани війни після звільнення з військової служби можуть зареєструватися у Державній службі зайнятості та отримувати допомогу по безробіттю згідно із Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 02 березня 2000 року № 1533-III [19]. На період воєнного стану тривалість виплати не може перевищувати дев'яносто днів. Розмір виплати не може перевищувати розміру мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня 2024 року.

Огляд трудових гарантій і пільг, які мають ветерани війни згідно з чинним законодавством, довів, що держава піклується про осіб, звільнених з військової служби, шляхом встановлення додаткових порівняно із іншими категоріями працівників трудових гарантій, що зумовлено необхідністю підтримки ветеранів війни як суб'єктів трудового права і трудових відносин.

Висновки. З огляду на прогнозовану чисельність соціальної групи ветеранів війни, питання перегляду правового статусу ветеранів війни та їх трудові гарантії залишаються актуальними. Вирішенням проблеми правового статусу ветеранів війни може стати оновлення норм закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» та зменшення кількості категорій осіб, які на разі мають право на отримання статусу ветеран війни.

Задля цього потрібно змінити законодавчі підходи до надання статусу ветеранів війни, в основу правового статусу ветеранів війни має бути покладений критерій – набутий бойовий досвід, а не участь особи у захисті Батьківщини під час військових конфліктів, тобто часові межі військових конфліктів.

Трудові гарантії – важливий інструмент захисту трудових прав працівників з числа ветеранів війни, які повернулись до цивільного життя, оскільки вони є ефективним правовим механізмом реалізації соціально-трудових прав цієї категорії осіб. У сфері праці додаткові трудові гарантії, встановлені для ветеранів війни, допомагають не лише захистити трудові права, а й сприяють безболісному і швидкому переходу військовослужбовців від військової служби до цивільного життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Крижний А. Після завершення війни кількість ветеранів зросте до 5-6 мільйонів осіб – Мінветеранів. *Економічна правда*. 27 травня 2024. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/05/27/714276/>

2. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22.10.1993 р. № 3551-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>.
3. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
4. Пашинський В. Й., Медвідь Л. П., Шамрай Б. М. Правовий статус та соціальний захист військовослужбовців: поняття і правове регулювання. *Human rights and public governance in modern conditions*: монографія. С. 652–654. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-320-0-33>.
5. Шумило М. М. Гарантії трудових прав осіб, призваних до лав Збройних Сил України під час війни. *Право України*. 2022. № 6. С. 26-39.
6. Хортюк Н.В. Поняття та особливості військовослужбовців як суб'єктів трудового права. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2023. № 5. С. 70-75. <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2023.5.11>.
7. Кохан В. П. Працевлаштування ветеранів війни за результатами професійної адаптації: правові проблеми і виклики. *Право та інновації*. 2024. № 2 (46). С. 179-185. [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-2\(46\)-27](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-2(46)-27).
8. П'єцко Ю. Ветеранам тут не місце? Якою має бути ветеранська політика в Україні. Центр спільних ідей. 15.01.2024. URL: <https://centreua.org/analiz-rishen/veteranam-tut-ne-mistse-yakoyu-maye-buty-veteranska-polityka-v-ukrayini/>
9. Концепція політики щодо ветеранів та їхніх сімей. Експертні рекомендації до формування оновленої державної політики щодо ветеранів та їхніх сімей. 2023. Київ, 108 с. URL: <https://www.pryncyp.com/wp-content/uploads/2024/01/veteranpolicy.pdf>.
10. Про оборону України: Закон України від 06.12.1991 р. № 1932-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>.
11. Антон О. А. Юридичні гарантії в трудовому праві. Університетські наукові записки. 2005. № 3 (15). С. 185-190.
12. Мельник К. Ю., Бабенко А. О. Проблеми юридичних гарантій трудових прав працівників при укладенні, зміні та розірванні трудового договору: монографія. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2016. 240 с.
13. Малихіна Я. А. Юридичні гарантії реалізації права на працю особами віком до 18 років : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.05. 2009. 20 с.
14. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 р. № 5067-VI. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>.
15. Про надання державної цільової підтримки деяким категоріям громадян для здобуття професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти»: Постанова КМУ від 23.11.2016 р. № 975. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/975-2016-%D0%BF#Text>.
16. Про затвердження Порядку видачі ваучерів для підтримання конкурентоспроможності осіб на ринку праці: Постанова КМУ від 20.03.2013 р. № 207. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/975-2016-%D0%BF#Text>.
17. Про затвердження Переліку професій, спеціальностей, для навчання за якими може бути виданий ваучер: Наказ Міністерства розвитку економіки України від 11.04.2023 р. № 2040. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0793-23#n7>.
18. Про затвердження Порядку та умов забезпечення соціальної та професійної адаптації осіб, які звільняються або звільнені з військової служби, з числа ветеранів війни, осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, членів сімей таких осіб, членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України та постраждалих учасників Революції Гідності: Постанова КМУ від 21.06.2017 р. № 432. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/432-2017-%D0%BF#Text>.
19. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03.2000р. № 1533-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14#Text>.

REFERENCES

1. Kryzhnyi A. After the end of the war, the number of veterans will increase to 5-6 million people - the Ministry of Veterans. *Ekonomichna pravda*. (2024, May 27). Retrieved from: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/05/27/714276/> [in Ukrainian].
2. Law of Ukraine On the status of war veterans, guarantees of their social protection, No. 3551-XII (1993, October 22). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text> [in Ukrainian].

3. The Constitution of Ukraine, adopted at the fifth session of the Verkhovna Rada of Ukraine (1996, June 28). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
4. Pashynskiy, V. Y., Medvid, L. P. & Shamrai, B. M. (2023). Legal status and social protection of military personnel: concept and legal regulation. *Human rights and public governance in modern conditions*, 652–654. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-320-0-33> [in Ukrainian].
5. Shumylo, M. M. (2022). Guarantees of labor rights of persons called to the ranks of the Armed Forces of Ukraine during the war. *Pravo Ukrainy*, 6, 26–39 [in Ukrainian].
6. Khortiuk, N. V. (2023). Concept and features of military personnel as subjects of labor law. *Naukovyi visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava*, 5, 70–75. DOI: <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2023.5.11> [in Ukrainian].
7. Kokhan, V. P. (2024). Employment of war veterans as a result of professional adaptation: legal issues and challenges. *Pravo ta innovatsii*, 2 (46), 179–185. DOI: [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-2\(46\)-27](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-2(46)-27) [in Ukrainian].
8. Pietsko Yu. *No place for veterans here? What should be the veteran policy in Ukraine*. Center for shared ideas (2024, January 15). Retrieved from: <https://centreua.org/analiz-rishen/veteranam-tut-ne-mistse-yakoyu-maye-buty-veteranska-polityka-v-ukrayini/> [in Ukrainian].
9. Policy concept for veterans and their families. Expert recommendations for the formation of an updated state policy regarding veterans and their families (2023). Kyiv. Retrieved from: <https://www.pryncyp.com/wp-content/uploads/2024/01/veteranpolicy.pdf> [in Ukrainian].
10. Law of Ukraine On the defense of Ukraine, No. 1932-XII (1991, December 6). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text> [in Ukrainian].
11. Anton, O. A. (2005). Legal guarantees in labor law. *Universytetski naukovy zapysky*, 3 (15), 185–190 [in Ukrainian].
12. Melnyk, K. Yu. & Babenko, A. O. (2016). *Problems of legal guarantees of the labor rights of employees when concluding, changing and terminating an employment contract*. Kharkiv: Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav [in Ukrainian].
13. Malykhina, Ya. A. (2009). Legal guarantees for the exercise of the right to work by persons under the age of 18. *Extended abstract of Candidate's thesis* [in Ukrainian].
14. Law of Ukraine On employment of the population No. 5067-VI (2012, May 7). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text> [in Ukrainian].
15. Resolution Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine On the provision of state targeted support to certain categories of citizens for obtaining professional (vocational and technical), professional pre-higher and higher education, No. 975 (2016, November 23). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/975-2016-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
16. Resolution Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine On the approval of the Procedure for Issuing Vouchers to Maintain the Competitiveness of Individuals on the Labor Market, No. 207 (2013, March 20). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/975-2016-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
17. Order of the Ministry of Economic Development of Ukraine On the approval of the List of professions and specialties for which a voucher can be issued, No. 2040 (2023, April 11). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0793-23#n7> [in Ukrainian].
18. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine On approval of the Procedure and conditions for ensuring social and professional adaptation of persons who are discharged or discharged from military service, among war veterans, persons who have special merits to the Motherland, family members of such persons, family members of dead (deceased) war veterans, family members deceased (deceased) Defenders of Ukraine and injured participants of the Revolution of Dignity, No. 432 (2017, June 21). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/432-2017-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
19. Law of Ukraine On mandatory state social insurance in case of unemployment, No. 1533-III (2000, March 2). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14#Text> [in Ukrainian].

NOVIKOV EVGEN

PhD in Law, Researcher of the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework
for the Innovative Development of NALS of Ukraine

TO THE ISSUE OF THE LEGAL STATUS OF WAR VETERANS AND THEIR LABOR GUARANTEES

Problem setting. For war veterans, as a socially vulnerable group of the population, it is extremely important to realize the right to work with the help of labor guarantees established by law, since work can be an effective way to return a war veteran to civilian life, providing him or her with adequate mental and/or physical activity and distraction from the military past. Labor law is faced with the task of defining the specifics of the legal status of war veterans in terms of realization and observance of their labor rights, and ensuring proper protection of their rights in case of violation.

Purpose of research is to analyze the concept of “war veterans” and its composition, to study the legal status of persons recognized by law as war veterans and to improve it, and to review labor guarantees for war veterans as an important element of their legal status.

Analysis of recent researches and publications. The doctrine of labor law studied the rights, freedoms and obligations of servicemen, for example, we note the monographic study of V. Pashynskiy, L. Medvid, B. Shamrai, devoted to the legal status and social protection of servicemen, the article of M. M. Shumylo, which examined the guarantees of labor rights of persons called up to the Armed Forces of Ukraine during the war, and the article by N. V. Khortiuk, which focused on the concept and features of military personnel as subjects of labor law. At the same time, no scientific research has been conducted on labor rights and guarantees of war veterans as subjects of labor law. The closest in terms of subject matter is the scientific article by V.P. Kokhan, which is devoted to the mechanisms of employment of war veterans based on the results of professional adaptation.

Article’s main body. The article analyzes the concept of “war veterans”, its composition, examines the legal status of persons recognized by law as war veterans, and proposes to improve the legal status of war veterans. The author determines that the legislation links the granting of veteran status with the time limits of a particular war. The disadvantage of this approach is that the separation of the time of experience gained by military personnel leads to an unfair comparison of the contribution of the military who stood up for defense in other historical periods, and as a result, these categories of persons and their family members receive different compensation payments and benefits. This situation is a violation of the principles of equality and fairness of social security law and a manifestation of discrimination in the field of social protection against war veterans.

Conclusions and prospects for the development. The article proposes to change the legislative approaches to the concept of “war veterans” and to determine the legal status of this category of persons on the basis of their combat experience rather than the timeframe of military conflicts.

The author reviews the labor guarantees of war veterans as an important element of their legal status. It is noted that labor guarantees are an important tool for protecting the labor rights of war veterans who have returned to civilian life, since they are an effective legal mechanism for realizing the social and labor rights of this category of persons. In the field of labor, additional labor guarantees established for war veterans help not only to protect labor rights, but also facilitate a painless and quick transition from military service to civilian life.

Key words: war veterans, legal status of war veterans, labor guarantees of war veterans, legislation on the status of war veterans.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Новіков Є. А. До питання про правовий статус ветеранів війни та їх трудові гарантії. *Право та інновації*. 2024. № 3 (47). С. 63–69.